

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 47. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167182326960/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

Bestræbelser, men ogsaa tillige den Mægte, hvorunder den nedrige Kjuler sig, naar han med Despotismens Hæis lugter sine Brodre, som Monarken selv ene og alene vil styre med Raadens og Riddhedens Scepter.

Frihed og Ejendom er derimod det, som Underaantterne vaabnaar sig, naar enten Lovene gjøre dem Indgreb i deres indbildte Rettigheder, eller Embedsmænds Despotisme i de virkelige. Hvor disse to Talemaader blive noget mere end blotte Talemaader og komme i Kollision sammen, der er Afgjærelsen sandelig vanskelig: jeg for min Del venter ikke at gjøre nogen Beslutelse heri, men ønsker, at en heldigere Ven og et indsigtsfuld Geni vilde paatage sig at fastsætte deres Grænser og ikke et tilforlædeligt Landkort over dem. Nogle korte og vordentlige Tanker kan jeg vel fremsætte, og det er alt, hvad Læseren maa fordrø af mig.

Engen Stedert kan Statens Interesse, efter mine Tanker, saa let komme i Kollision med Borgerens Frihed som i Toldvædsager. Jeg tror, og det ikke uden Grund, at mine Venge ere min Ejendoms, og at jeg med dem har Lov til at handle efter eget Godtbefindende; men Lovene have ogsaa gyldige Ansættelser, som sige: Denne Handelsgrænse maa du ikke bryde af; disse Vare maa du ikke købe, ikke sælge, ikke handle med. Her er en Kollision, men her saa vel som ved mange flere Lejligheder maa politiske Omstændigheder gjøre et Indgreb i mine naturlige Rettigheder. Naar Forordninger forbyde den næste handlende at indføre fremmede Kornvare og befale ham at bringe sine paa en lovtig Maade i Beskeden tilforhandlede Vare til Kjøbenhavn, saa stræger han over sin Friheds Fortid og over tvækkende Lænker; om han har Ret dertil eller ikke, det er her ikke Sted til at afgjøre, derfor tier jeg; thi om jeg sagde, at han havde Ret til at klage, saa blev jeg dog Læseren Velis Skyldig for min Paastand, og dette Velis vilde lede mig alt for langt fra min Vej.

At Lovgiveren har Rettighed til at byde, at visse Vare skal anses for Kontrabande, derom kan vel ingen tvivle. At

han, ved at paalægge en enorm Afgift paa visse Overbaadigheds-Vare, virkelig gjør dem til Kontrabande, naar han finder Ansættelser, hvorfor de ikke rent bør forbydes, det viser daglig Erfarenhed at se, og derimod kan Fornuft og Billighed heller ikke indvænde noget. Men naar den samme Erfarenhed viser, at det er umuligt at hæmme Hvirvelheden, naar ikke den yderste Nødsdør gjør det, og at de Overbaadigheds-Vare, som nu næsten ere blevne til en uundgaaelig Nødvendighed, ikke kan forstæffes her i Landet, da er det, at Patrioten maa ønske den største Ansættelse i at træffe Middelelsen imellem Statens Interesse og Borgerens Frihed og Ejendoms.

Enten Gjerrighed, denne Vandalsens store Drivesjæde, eller Frygt for at sætte ihjel — en Frygt, som Kjøbmanden nu alt for ofte har til sættes med Væden — nøder ham til at drive Smughandel; det kan i sig selv dog ikke være Regeringen ligegyldigt, men den kan heller ikke ved de utallige forfølsende Lejligheder undersøge Drivesjæderen dertil, alierhelt da Smughandelen er Kjøbmandens Arvesynd; og naar Lovgiveren finder det fornødent i denne Henseende at indskrænke den handlendes Frihed, saa har han rimeligvis Rettighed dertil, og at han ogsaa benytter sig deraf, det viser de utallige for det meste vel lovnede Toldtjeneste, store og smaa, høje og lave, til Lands og Vands, hvoraf Landet alle Begne vrimler. Skulde det ikke være en Behovsfuld for dem, og et Velis paa, hvor det den største Hæb af dem opfylder deres Ansættelser, at Regenten undertiden — sikkert ogsaa af gyldige og vise Ansættelser — maa nødes til at gjøre et Indgreb i den største af en Underaants Rettigheder, hans Husfred, en Rettighed, der bør være og i alle andre Tilfælde virkelig holdes lige saa hellig som Tronen selv.

Naar den handlende efter megen udfødsel Betværing, mange vaagne Nætter, umædelig Beskæftning paa alle Kanter, endelig har faaet noget ulovligt Gods, uden hvilket han ofte ikke kan ernære sig, bragt i Sikkerhed i sit Hus, midt imellem tvivlende Argusier, hvoraf nogle bedrages, andre endnu oftere